

І. В. Ключник, Л.А. Куликова
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ КОМУНІКАТИВНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Європейський вибір України зумовлює її прагнення подолати бар'єри у вітчизняній та європейській освітніх системах, наблизитись до продуктивних надбань різних країн у цій галузі. З цією метою в Україні широко апробується система європейських вимог до вивчення іноземних мов, інші стратегічні напрацювання у сфері соціалізації особистості, вироблення соціальних навичок у спілкуванні тощо.

На сучасному рівні навчання дисциплін галузі «іноземна мова» передбачає:

- отримання та створення різних типів повідомлень;
- застосування різних інструментів відповідно до потреб аналізу різних текстів та культурних феноменів;
- інтегрування лінгвістичних та інтерпретаційних знань і умінь у різних ситуаціях спілкування;
- опробація та застосування культурної / інтеркультурної / функціональної грамотності та відповідних усвідомлених умінь.

Одним із способів інтенсифікації навчання іноземної мови (насамперед мовлення іноземною мовою) і наближення навчання до «природного» шляху є процес спілкування іноземною мовою, тобто використання принципу комунікативності у навчанні.

Будь-який навчальний процес являє собою процес комунікації, що відбувається у формі спілкування учнів один з одним. На заняттях з англійської

мови іншомовне спілкування – це не лише засіб, але й мета навчання. Звідси витікає важливість урахування комунікативної спрямованості навчання іноземної мови.

Комунікативність передбачає мовленнєву спрямованість навчального процесу, що полягає не лише в тому, що переслідується мовленнєва практична мета, але й у тому, що шлях до цієї мети – це практичне використання мови.

Комунікативність включає в себе індивідуалізацію навчання мовленнєвої діяльності, під якою розуміємо урахування всіх особливостей студента як індивідуальності: його здібностей, вмінь здійснювати мовленнєву на навчальну діяльність та, головне, його особистісних характеристик.

Комунікативність передбачає ситуативність мовлення і мотивацію як умови розвитку мовленнєвого вміння. Ситуативність дійсно може відтворити комунікативну реальність, чим і підвищить інтерес до говоріння.

Комунікативність пов'язана з поняттям функціональності. Це означає, що будь-яка мовленнєва одиниця, будь-яка мовна норма виконує в процесі комунікації певні мовленнєві функції.

Принцип функціональності передбачає перш за все адекватний процес комунікації при підборі матеріалу, тобто вибір із тих сфер комунікації, до участі яких ми готуємо учнів і вибір лексики не на основі глобальної частотності, а частотності для певної мовленнєвої задачі в певній ситуації.

При цьому передбачається широке використання комунікативних вправ на заняттях англійської мови. Усі вправи для усного мовлення можна класифікувати за двома напрямками:

- залежно від мовленнєвої діяльності (говоріння – слухання), для розвитку якої вони призначені;
- залежно від етапу становлення складного мовленнєвого вміння говорити чи слухати.

На основі досліджень процесу становлення усно-мовленнєвих умінь видається можливим сформулювати вимоги до комунікативних вправ:

- 1) Повідомляти вихованцям інформацію, «поділитися» якою може стати їхньою реальною потребою чи навчальним завданням.
- 2) Стимулювати своє ставлення до тієї чи іншої життєвої або навчальної реальності. Створювати ситуацію для мовленнєвого спілкування в класі.
- 3) Будувати їх слід на опрацьованому та достатньо засвоєному учнями матеріалі.
- 4) Забезпечувати дійсну мовленнєву поведінку учнів згідно із соціально-комунікативною позицією.

Реалізація принципу комунікативної спрямованості особливо ефективна на уроках іноземної мови в рамках діалогічного мовлення. Взаємозалежне формування складових комунікативної компетенції забезпечує розвиток комунікативних умінь, а саме – вміння усно здійснювати діалогічне спілкування в стандартних ситуаціях в рамках навчально-трудої, побутової, культурної сфер спілкування.

В умовах комунікативної спрямованості навчання в загальноосвітній середній школі в учнів старшого шкільного віку формування комунікативної компетенції є найбільш сприятливим, оскільки вони мають достатню базу знань для здійснення міжособистісного і міжкультурного спілкування. Проблема навчання діалогічного мовлення на цьому етапі є особливо актуальною. Процес спілкування неможливий, якщо у його учасників не сформовані вміння і навички сприйняття, осмислення і критичної переробки озвучуваного матеріалу, не розвинена слухова пам'ять, відсутній інтерес до придбання нової інформації [1, с.8]. Ось чому навчання діалогічного мовлення як одного з видів мовленнєвої діяльності є поштовхом для формування в учнів комунікативної компетенції.

Отже, інтерес до вивчення діалогічних відносин, пов'язаних з діяльністю людини, не слабшає і є актуальним в сучасній лінгвістичній теорії, яка характеризується комунікативно-функціональним підходом до мовленнєвої діяльності, природною формою якої є діалог. В ході нього відбувається

постійний перехід зі слухання на говоріння, тобто зі сприйняття, прогнозування, розуміння на планування і формування власного мовлення. Кожен із співрозмовників може бути в ролі мовця і слухача, що говорить про те, що діалогічна мова є рецептивно-продуктивним видом мовленнєвої діяльності [3, с.5]. У живому діалогічному мовленні обмін репліками відбувається швидко, отже воно є непередбаченим, спонтанним та вимагає високої автоматизованості і готовності до спілкування.

При навчанні говорінню в діалогічній формі надзвичайну важливість набувають вміння учнів використовувати різні опори: зорові і слухові, вербальні і невербальні, змістовні і смислові та вміння створювати їх. Слід зазначити, що в зв'язку зі спонтанністю мови, непередбаченістю мовного партнера, необхідністю швидкої реакції в процесі спілкування великого значення набувають компенсаторні вміння: вміння передати думку будь-якими засобами [3, с. 7].

У світлі вищесказаного, ми встановили, що в умовах комунікативної спрямованості навчання в загальноосвітній школі в учнів старшого шкільного віку формування комунікативної компетенції є найбільш сприятливим для здійснення міжособистісного і міжкультурного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 336 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Переклад з англ. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
3. Карп'юк О.Д. Основні принципи комунікативно орієнтованого навчання / О.Д. Карп'юк // Англійська мова та література. – 2006. – №1. – С. 6-8.

4. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з іноземної мови// English // 2001, № 29-30 // С. 3; 6-13; 34-37. – Режим доступу: http://pnmkenglish.at.ua/publ/programa_z_inozemnoji_movi_dlja_5_9_klasiv_novij_derzhstandart/1-1-0-5

О.П. Ковтун
Мелітопольський
державний педагогічний
університет імені Богдана
Хмельницького

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОВТОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ У СТАРШИХ КЛАСАХ

Систематичне, спеціально організоване тематично-узагальнене повторення граматики – є надзвичайно важливим, оскільки 70-80 % помилок у мовленні старшокласників мають граматичний характер. Навіть ті явища, які, здавалося б, були міцно засвоєні учнями раніше, викликають у багатьох труднощі в непередбаченому мовленні.

Повторення граматики відбувається непомітно для учнів, коли ми намагаємося використовувати всі нові слова в максимальній кількості відомих мовленнєвих зразків. При цьому не тільки закріплюються еталони в довготривалій пам'яті, але й сама вона «починає працювати в режимах своєї безпосередньої координації з оперативною пам'яттю, завдяки чому акти запам'ятовування зв'язуються з актами вживання» [1, с. 20]. Відбір граматичних явищ для повторення залежить від рівня навченості школярів і, відповідно, їхніх помилок. У класах зі слабкими учнями іноді доводиться працювати і над такими простими явищами, як множина іменників, ступені порівняння прикметників тощо.